

EUROPEJSKI TRYBUNAŁ PRAW CZŁOWIEKA CZWARTA SEKCJA

SPRAWA GŁADCZAK przeciwko POLSCE

(SKARGA nr 14255/02)

WYROK – 31 maja 2007 r.

W sprawie Gładczak przeciwko Polsce,
Europejski Trybunał Praw Człowieka (Czwarta Sekcja), zasiadając jako
Izba składająca się z następujących sędziów:

Pan N. BRATZA, *Przewodniczący*,

Pan J. CASADEVALL,

Pan S. PAVLOVSKI,

Pan L. GARLICKI

Pani L. MIJOVIĆ

Pan J. ŠIKUTA

Pan G. BONELLO,

Pani P. HIRVELÄ, *sędziowie*

oraz Pan T. L. EARLY, *Kanclerz Sekcji*,

obradując na posiedzeniu zamkniętym 10 maja 2007 r.,
wydaje następujący wyrok, który został przyjęty w tym dniu:

POSTĘPOWANIE

1. Sprawa wywodzi się ze skargi (nr 14255/02) wniesionej przeciwko Rzeczypospolitej Polskiej do Trybunału na podstawie art. 34 Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności („Konwencja”) przez obywatela Rzeczypospolitej Polskiej pana Romana Gładczaka („skarżący”) dnia 14 sierpnia 2001 r.

2. Polski Rząd („Rząd”) reprezentowany był przez pełnomocnika, pana Jakuba Wołásiewicza z Ministerstwa Spraw Zagranicznych.

3. Dnia 20 października 2005 r. Trybunał uznał, iż skarga jest częściowo niedopuszczalna i postanowił zakomunikować Rządowi skargę dotyczącą przewlekłości okresu tymczasowego aresztowania skarżącego. Zdecydowano, iż

na podstawie art. 29 § 3 Konwencji Trybunał w tym samym czasie będzie badał skargę co do meritum, jak również oceniał kwestię jej dopuszczalności.

FAKTY

I. OKOLICZNOŚCI SPRAWY

4. Skarżący urodził się w 1961 r. i mieszka w Gdyni.

5. 28 października 1996 r. skarżący został aresztowany przez policję pod zarzutem popełnienia napadu z bronią w rękę, działanie w zorganizowanej grupie przestępczej.

6. 30 października 1996 r. skarżący został doprowadzony do Prokuratury Okręgowej w Gdańsku, gdzie został oskarżony o napad z bronią w rękę, porwanie oraz wymuszenie. Tego samego dnia Sąd Rejonowy w Gdańsku postanowił o umieszczeniu skarżącego w areszcie pod uzasadnionym zarzutem popełnienia wyżej wymienionych przestępstw, działanie w ramach zorganizowanej grupy przestępczej. Sąd stwierdził, iż istniało ryzyko, że skarżący może utrudniać postępowanie lub próbować uciekać. Ponadto sąd odniósł się do surowości grożącej skarżącemu kary.

7. W późniejszym czasie kilka innych osób zostało zatrzymanych i oskarżonych w związku z tym samym śledztwem prowadzonym przez Wydział Przestępczości Zorganizowanej Prokuratury Okręgowej w Gdańsku.

8. 16 stycznia 1997 r. sąd okręgowy przedłużył wobec skarżącego tymczasowy areszt do dnia 28 kwietnia 1997 r.

9. 16 kwietnia 1997 r. Sąd Apelacyjny w Gdańsku zarządził przedłużenie aresztu skarżącego do dnia 29 lipca 1997 r. Sąd oparł swe postanowienie na uzasadnionym podejrzeniu popełnienia przez skarżącego zarzucanych mu czynów oraz na powadze zarzutów przedsawionych skarżącemu. Odniósł się też do liczby podejrzanych w sprawie i konieczności zabezpieczenia dalszych dowodów.

10. 16 lipca 1997 r. Sąd Apelacyjny w Gdańsku przedłużył tymczasowy areszt skarżącemu do dnia 27 października 1997 r. Sąd uznał, iż istnieje uzasadnione ryzyko, iż skarżący mógłby się ukrywać lub utrudniać postępowanie. Sąd odniósł się również do surowej kary grożącej skarżącemu. Konkludując, zauważył, iż przedłużanie śledztwa nie następuje z przyczyn leżących po stronie prokuratury, lecz spowodowane jest wykryciem i aresztowaniem kolejnych podejrzanych. Ponadto przedłużanie się śledztwa spowodowane było zwłoką w przygotowaniu kilku opinii biegłych oraz koniecznością zwrócenia się do władz niemieckich z prośbą o udzielenie pomocy prawnej.

11. 17 września 1997 r. Sąd Najwyższy przedłużył tymczasowy areszt wobec skarżącego do dnia 31 grudnia 1997 r. Zdaniem sądu zachodziło uzasadnione ryzyko zastraszania świadków przez podejrzanych, biorąc pod uwagę charakter zarzucanych im czynów. Następnie sąd zauważył, iż śledztwo

nie może zostać zakończone z uwagi na przedłużające się przygotowywanie opinii przez biegłego oraz konieczność przesłuchania świadka W.B., który odbywał karę pozbawienia wolności w Niemczech.

12. 28 listopada 1997 r. prokuratura wniosła akt oskarżenia do Sądu Okręgowego w Gdańsku. Skarżącemu postawiono m.in. zarzuty: napadu z bronią w rękę, porwania oraz wymuszenia wraz z uszkodzeniem ciała, popełnionych w ramach zorganizowanej grupy przestępczej. W akcie oskarżenia zaznaczone było, iż skarżący działał w warunkach recydywy. Sprawa dotyczyła 16 oskarżonych, wszyscy oskarżeni byli o popełnienie licznych napadów z bronią w rękę i wymuszeń.

13. 7 stycznia 1998 r. Sąd Okręgowy w Gdańsku zarządził stosowanie tymczasowego aresztu wobec skarżącego do dnia 21 września 1998 r. Dodatkowo do sformuowanych wcześniej podstaw swojej decyzji sąd dodał złożoność sprawy oraz dużą liczbę oskarżonych.

14. 24 lutego 1998 r. odbyła się pierwsza rozprawa. Następnie sąd odbył 56 rozpraw w sprawie.

15. 17 września 1998 r. sąd okręgowy przedłużył tymczasowe aresztowanie wobec skarżącego do dnia 21 października 1998 r.

16. 6 października 1998 r. Sąd Najwyższy przedłużył skarżącemu tymczasowe aresztowanie do 30 stycznia 1999 r. Sąd zauważył, iż niezakończenie procesu nie nastąpiło z winy wyłącznie organów sądowych, należy w tym względzie mieć również na uwadze obszerność materiału dowodowego oraz fakt, iż kilka rozpraw trzeba było odroczyć z uwagi na niestawinnictwo obrońców oskarżonych oraz świadków. Sąd ponadto stwierdził, iż skarżący został oskarżony o popełnienie zbrodni, za które grozi kara pozbawienia wolności przekraczająca 8 lat oraz iż okoliczności sprawy wskazują, iż istnieje uzasadniona obawa, że skarżący może utrudniać postępowanie.

17. 19 stycznia 1999 r. Sąd Najwyższy postanowił o stosowaniu tymczasowego aresztowania w stosunku do skarżącego i dziewięciu współoskarżonych do dnia 30 czerwca 1999 r. W uzasadnieniu sąd przytoczył fakt, że świadkowie zeznali w sądzie, iż oskarżeni im grozili. Sąd odniósł się też do surowości grożącej im kary oraz do przesłanek wynikających z art. 258 § 2 kodeksu postępowania karnego. Ponadto Sąd Najwyższy uznał, iż przedłużanie tymczasowego aresztowania ponad ustawowo określony limit dwóch lat było uzasadnione skomplikowanym charakterem sprawy oraz obszernością materiału dowodowego do przeanalizowania. W tym kontekście Sąd zauważył również, że w grudniu 1998 r. sąd prowadzący rozprawę nie mógł przeprowadzić dowodów ze względu na nieobecność dwóch obrońców.

18. 2 czerwca 1999 r. Sąd Najwyższy przedłużył tymczasowe aresztowanie skarżącego do dnia 31 grudnia 1999 r. Sąd stwierdził, iż proces był skutecznie prowadzony oraz że nie został zakończony z powodów leżących po stronie oskarżonych i ich obrońców. W szczególności sąd zauważył, iż oskarżeni próbowali zastraszyć świadków i przedłużyć postępowanie. Ponadto Sąd odniósł

się do charakteru czynów zarzucanych oskarżonym oraz surowości przewidzianej kary.

19. 14 grudnia 1999 r. sąd okręgowy skazał skarżącego za napad z bronią w rękę, porwanie, wymuszenie wraz z uszkodzeniem ciała na 9 lat więzienia i karę grzywny.

20. Kolejne postanowienia dotyczące przedłużenia tymczasowego aresztowania skarżącego zostały wydane przez sąd okręgowy dnia 21 grudnia 1999 r. (sąd nakazał przedłużenie tymczasowego aresztowania do dnia 30 czerwca 2000 r.) oraz dnia 21 czerwca 2000 r. (przedłużenie aresztowania do dnia 30 listopada 2000 r.).

21. 11 sierpnia 2000 r. dostarczono skarżącemu wyrok sądu okręgowego, od którego skarżący odwołał się.

22. 22 listopada 2000 r. Sąd Apelacyjny w Gdańsku przedłużył tymczasowe aresztowanie skarżącego do dnia 31 stycznia 2001 r. 17 stycznia 2001 r. przedłużono aresztowanie skarżącego do dnia 31 marca 2001 r.

23. 6 marca 2001 r. Sąd Apelacyjny odbył rozprawę.

24. 7 marca 2001 r. Sąd Apelacyjny uchylił wyrok sądu pierwszej instancji w stosunku do skarżącego i przekazał sprawę do ponownego rozpoznania.

25. 14 marca 2001 r. Sąd Apelacyjny postanowił o tymczasowym aresztowaniu skarżącego i 11 innych współoskarżonych do dnia 30 czerwca 2001 r. Mając na względzie art. 258 § 2 kodeksu postępowania karnego sąd stwierdził, iż skarżący może utrudniać postępowanie, biorąc pod uwagę surowość kary, która może być na niego nałożona. Sąd również podkreślił charakter czynów zarzucanych skarżącemu.

26. 19 czerwca 2001 r. Sąd Okręgowy w Gdańsku przeprowadził pierwszą rozprawę po przekazaniu sprawy do ponownego rozpoznania. Następnie sąd przeprowadził 20 kolejnych rozpraw.

27. 19 czerwca 2001 r. Sąd Okręgowy w Gdańsku przedłużył tymczasowe aresztowanie skarżącego do dnia 30 września 2001 r. Sąd podkreślił, iż kontynuacja stosowania tego środka zapobiegawczego była konieczna w celu zabezpieczenia prawidłowego toku postępowania, biorąc pod uwagę surowość przewidzianej kary.

28. 28 grudnia 2001 r. Sąd Okręgowy Gdańsku postanowił o zatrzymaniu skarżącego i 11 innych współoskarżonych w tymczasowym areszcie do dnia 30 grudnia 2001 r. Sąd stwierdził, iż ciągle przebywanie skarżącego w areszcie jest niezbędne w celu niedopuszczenia, aby skarżący wpływał na świadków. Dnia 11 października 2001 r. Sąd Apelacyjny oddalił zażalenie skarżącego na postanowienie o przedłużeniu aresztu. Sąd odnosząc się do art. 5 § 3 Konwencji stwierdził, iż tymczasowe aresztowanie skarżącego, aczkolwiek niezaprzeczalnie długie, było uzasadnione szczególnymi okolicznościami sprawy. W tym względzie sąd podkreślił, iż skarżący był oskarżony o szczególnie poważne zbrodnie i w związku z tym jego dalsze przebywanie w areszcie podyktowane jest względami interesu publicznego.

29. 28 grudnia 2001 r. sąd okręgowy przedłużył tymczasowe aresztowanie skarżącego do dnia 30 marca 2002 r. Sąd stwierdził, iż zgodnie ze wskazówkami otrzymanymi z sądu apelacyjnego większość świadków przesłuchanych przez sąd pierwszej instancji powinna zeznawać powtórnie. W takiej sytuacji istniało uzasadnione ryzyko, iż oskarżeni mogą wpływać na zeznania świadków. Ponadto sąd stwierdził, iż biorąc pod uwagę poważny charakter zarzutów skierowanych przeciwko oskarżonym oraz duże prawdopodobieństwo, iż zostanie na nich nałożona surowa kara, oskarżeni mogli utrudniać przebieg postępowania lub ukrywać się. Dnia 23 stycznia 2002 r. Sąd Apelacyjny w Gdańsku utrzymał w mocy tę decyzję. Sąd uznał m.in., że sąd okręgowy próbował rozstrzygnąć sprawę w rozsądnym terminie, jednakże poważne opóźnienia w postępowaniu nastąpiły z winy oskarżonych lub ich obrońców. W tym względzie sąd przypominał, iż dnia 18 grudnia 2001 r. celowe postępowanie wszystkich oskarżonych uniemożliwiło sądowi okręgowemu przeprowadzenie rozprawy. Z drugiej strony sąd apelacyjny poinstruował sąd okręgowy, aby dokonywał oceny długości tymczasowego aresztowania każdego ze współoskarżonych oddzielnie. Sąd zwrócił uwagę, iż dalsze przedłużanie tymczasowego aresztowania tych oskarżonych, którzy równolegle nie odbywają kary pozbawienia wolności nie może być akceptowane w dłuższej perspektywie.

30. Następnie dnia 15 marca 2002 r. sąd okręgowy przedłużył tymczasowe aresztowanie skarżącego do 30 czerwca 2002 r. oraz dnia 21 czerwca 2002 r. do 30 września 2002 r. Sąd powołał się na te same podstawy, które były podawane w poprzednich decyzjach. Skarżący zaskarżył tę decyzję.

31. 31 lipca 2002 sąd apelacyjny zmienił decyzję sądu okręgowego i postanowił zwolnić skarżącego z aresztu. Podkreślił, iż okres tymczasowego aresztowania skarżącego był wyjątkowo długi i w związku z tym utracił swój tymczasowy charakter. Biorąc pod uwagę aktualny postęp w przebiegu procesu, sąd stwierdził, iż było możliwe do przewidzenia, kiedy postępowanie zostanie zakończone. Ponadto sąd zauważył, iż siedmiu z dziesięciu współoskarżonych odbywa długoletnie kary pozbawienia wolności.

32. Przed swoim zwolnieniem skarżący bezskutecznie składał liczne wnioski o zwolnienie oraz zażalenia na postanowienia przedłużające jego tymczasowe aresztowanie. Skarżący cały czas utrzymywał, że długość jego tymczasowego aresztu była nadmierna.

33. Okazuje się, że postępowanie karne przeciwko skarżącemu jest nadal w toku.

34. Od dnia 27 marca 2000 r. do 15 listopada 2002 r. skarżący odbywał karę więzienia nałożoną na niego w wyniku innego postępowania.

II. WŁAŚCIWE PRAWO KRAJOWE

35. Właściwe prawo krajowe i praktyka dotycząca stosowania tymczasowego aresztowania, podstawy dotyczące jego przedłużania, zwolnienia z aresztu oraz zasady regulujące nakładanie tak zwanych środków zapobiegawczych

w czasie istotnym dla rozstrzygnięcia sprawy są określone w wyrokach Trybunału w sprawach *Kudła p. Polsce* [GC], nr 30210/96, §§ 75-79, ETPCz 2000-XI; *Bagiński p. Polsce*, nr 37444/97, §§ 42-45, 11 października 2005 r.; oraz *Celejewski p. Polsce*, nr 17584/04, §§ 2-23, 4 sierpnia 2006 r.

PRAWO

I. DOMNIEMANE NARUSZENIE ARTYKUŁU 5 § 3 KONWENCJI

36. Skarżący skarżył się na nieuzasadnioną długość tymczasowego aresztowania i wskazywał na art. 5 § 3 Konwencji, który brzmi następująco:

„Każdy zatrzymany lub aresztowany zgodnie z postanowieniami ustępu 1 litera c) niniejszego artykułu (...) ma prawo być sądzony w rozsądnym terminie albo zwolniony na czas postępowania. Zwolnienie może być uzależnione od udzielenia gwarancji zapewniających stawienie się na rozprawę”.

37. Rząd zakwestionował ten argument.

A. Dopuszczalność

38. Trybunał zauważa, że skarga nie jest rażąco bezzasadna w rozumieniu art. 35 § 3 Konwencji. W dalszej części zauważa, iż nie jest w oparciu o jakąkolwiek podstawę niedopuszczalna. Wobec powyższego musi zostać uznana za dopuszczalną.

B. Meritum

1. Okres brany pod uwagę

39. Trybunał pragnie zauważyć, iż skarżący został aresztowany 28 października 1996 r. i pozostawał w areszcie do dnia 30 października 1996 r. 14 grudnia 1999 r. Sąd Okręgowy w Gdańsku skazał go za napad z bronią w rękę, porwania oraz wymuszenia wraz z uszkodzeniem ciała. W związku z faktem, iż od tego dnia skarżący był pozbawiony wolności w wyniku „skazania przez właściwy sąd” zgodnie z art. 5 § 1 (a), dlatego też okres jego tymczasowego aresztowania nie podlega zakresowi działania art. 5 § 3 (cf. *Kudła*, cytowane powyżej, § 104). Dnia 7 marca 2001 r. Sąd Apelacyjny w Gdańsku uchylił wyrok skazujący skarżącego. Od tej daty okres jego tymczasowego aresztowania podlega ponownie art. 5 § 3 Konwencji. Okres ten trwał do dnia 31 lipca 2002 r., kiedy to skarżący został zwolniony.

40. Jednakże w okresie między dniem 27 marca 2000 r. a dniem 15 listopada 2002 r. skarżący odbywał karę pozbawienia wolności nałożoną na niego w wyniku innego postępowania. Trybunał pragnie przypomnieć, że ze względu na istotny związek między art. 5 § 3 Konwencji oraz ustępem 1 litera (c)

tego artykułu osoba skazana wyrokiem sądu pierwszej instancji nie może być uznawana za „zatrzymaną w celu doprowadzenia przed właściwy organ sądowy pod zarzutem popełnienia przestępstwa”, tak jak jest to sprecyzowane w tym przepisie, lecz znajduje się w sytuacji określonej przez artykuł 5 § 1 Konwencji, który zezwala na pozbawienie wolności „w wyniku skazania przez właściwy sąd” (zob. np. *B. p. Austrii*, wyrok z dnia 28 marca 1990 r., seria A nr 175, str. 14-16, §§ 36-39). Tak więc okres zatrzymania skarżącego w czasie od dnia 27 marca 2000 r. do dnia 15 listopada 2002 r. musi zostać wyłączony z całościowego okresu tymczasowego aresztowania skarżącego, gdyż wtedy skarżący odbywał karę pozbawienia wolności na podstawie innego wyroku skazującego. W związku z powyższym okres brany pod uwagę na podstawie art. 5 § 3 Konwencji wynosi 3 lata, 1 miesiąc i 16 dni.

2. Uzasadniona długość tymczasowego aresztowania

(a) Argumenty stron

41. Rząd dowodził, iż tymczasowe aresztowanie skarżącego było uzasadnione poprzez istnienie istotnych dowodów jego winy, charakteru przestępstw, których popełnienie było mu zarzucane oraz surowości przewidzianej dla niego kary. Rząd podkreślał, iż długość tymczasowego aresztowania skarżącego powinna być oceniana z uwzględnieniem faktu, iż on sam oraz inni współoskarżeni działali w zorganizowanej grupie przestępczej. Ryzyko, iż oskarżeni mogą utrudniać postępowanie bądź dokonywać manipulacji dowodami było tym większe, że wszyscy oni byli ściśle ze sobą związani jako członkowie zorganizowanej grupy przestępczej. Tak więc krajowe organy sądowe uznawały za konieczne pozostawienie skarżącego w areszcie do chwili przesłuchania wszystkich istotnych dla sprawy świadków.

42. Rząd szczególnie podkreślił poważny charakter zarzutów przedstawionych skarżącemu, jak również fakt, iż udział w sprawie 16 współoskarżonych pod zarzutem popełnienia licznych przestępstw wymagało przeprowadzenia postępowania ze szczególną starannością. Konieczność przedłużania tymczasowego aresztowania względem skarżącego była zawsze gruntownie badana przez organy sądowe, które za każdym razem przedstawiały wyczerpujące uzasadnienia do swoich postanowień. Na zakończenie należy stwierdzić, iż Rząd utrzymywał, iż organy sądowe wykazały szczególną staranność rozpatrując sprawę skarżącego.

43. Sprawa skarżącego była szczególnie skomplikowana z powodu dużej liczby oskarżonych oraz zarzutów przeciwko nim, jak również obszerności materiału dowodowego. Ponadto prowadzenie postępowanie było z znaczny sposób utrudniane poprzez nieuzasadnione wykorzystywanie praw procesowych przez oskarżonych oraz ich obrońców. Oskarżeni składali setki wniosków i odwoływali się od każdego postanowienia, nawet wtedy, gdy byli po-

informowani, iż odwołanie jest niedopuszczalne. W ten sposób, skarżący oraz inni współskarżeni przyczynili się do przewlekłości postępowania.

44. Skarżący argumentował, iż długość tymczasowego aresztowania była nieuzasadniona.

1. Ocena sądu

(a) zasady ustalone na podstawie orzecznictwa Trybunału

45. Domniemanie przemawia na korzyść zwolnienia. Tak jak ustalono w wyroku *Neumeister p. Austrii* (wyrok z dnia 27 czerwca 1968 r., seria A nr 8, str. 37, § 4), drugi człon art. 5 § 3 Konwencji nie przyznaje organom sądowym prawa wyboru między doprowadzeniem skarżącego przed sąd w rozsądnym czasie lub tymczasowym zwolnieniem go w oczekiwaniu na proces. Do momentu skazania skarżący musi być uznawany za niewinnego, natomiast celem omawianego zapisu jest wymóg tymczasowego zwolnienia skarżącego w chwili, gdy jego dalsze pozostawanie w areszcie przestaje być uzasadnione (zob. *McKay p. Zjednoczonemu Królestwu* [GC], nr 543/03, § 41, ETPCz 2006-...).

46. Przedłużające się tymczasowe aresztowanie może być uzasadnione w konkretnej sprawie, jeżeli występują szczególne przesłanki podyktowane interesem publicznym, które pomimo istnienia zasady domniemania niewinności, przeważają nad zasadą poszanowania wolności jednostki, określonej w art. 5 Konwencji (zob. m.in. *Kudła*, cytowany powyżej, §§ 110-111).

47. W pierwszej kolejności to krajowe organy sądowe są odpowiedzialne za zagwarantowanie, iż w konkretnej sprawie okres tymczasowego aresztowania osoby oskarżonej nie przekracza uzasadnionego czasu. W tym celu powinny, zwracając odpowiednią uwagę na zasadę domniemania niewinności, dokonać analizy wszelkich faktów przemawiających za lub przeciw istnieniu wyżej wymienionego interesu publicznego, uzasadniającego odstępianie od zasady z art. 5 oraz powinny sformułować swoje ustalenia w postanowieniach w sprawie wniosków o zwolnienie z aresztu. W głównej mierze na podstawie uzasadnień do tych postanowień oraz faktów przedstawianych przez skarżącego w jego zażaleniach na postanowienia Trybunał jest zobowiązany do rozstrzygnięcia, czy nastąpiło lub nie naruszenie art. 5 § 3 Konwencji (zob. *Labita p. Włochom* [GC], nr 26772/95, § 152, ETPCz 2000-IV, oraz *Kudła*, cytowane powyżej, § 110).

48. Ciągłe istnienie uzasadnionego podejrzenia, iż osoba aresztowana popełniła przestępstwo jest warunkiem *sine qua non* zgodności z prawem zatrzymania i pozostawania w areszcie skarżącego, jednakże po upływie pewnego czasu nie jest już wystarczające. Trybunał musi ustalić wówczas, czy inne podstawy przedstawiane przez organy sądowe uzasadniają dalsze pozbawienie wolności. W przypadku, gdy podstawy te są „istotne” lub „wystarczające” Trybunał również musi być przekonany, iż organy sądowe wykazały „należy-

tą staranność” w prowadzeniu postępowania. Skomplikowany charakter sprawy oraz szczególne cechy śledztwa są czynnikami brnymi pod uwagę w takim przypadku (zob. np. *Scott p. Hiszpanii*, wyrok z dnia 18 grudnia 1996 r., Raporty, wyroki i decyzje 1996-VI, str. 2399-2400, § 74, oraz *I.A. p. Francji*, wyrok z dnia 23 września 1998 r., Raporty 1998-VII, str. 2978, § 102).

49. Konkludując, krajowe organy sądowe są zobowiązane do dokonania analizy okresu zatrzymania osób tymczasowo aresztowanych w celu zagwarantowania im zwolnienia z aresztu, gdy okoliczności sprawy nie uzasadniają dłużej dalszego pozostawiania tych osób w areszcie. W początkowym okresie istnienie uzasadnionego podejrzenia może uzasadniać pozbawienie wolności, lecz nadchodzi moment, gdy nie jest to już dłużej wystarczająca podstawa. Pytanie, czy okres tymczasowego aresztowania był uzasadniony czy nie, nie może być oceniane w oderwaniu od sprawy, lecz musi być oceniane w każdej konkretnej sprawie przy uwzględnieniu jej specyficznych okoliczności, dlatego też nie istnieją żadne ogólne ramy czasowe, które mogłyby być zastosowane w każdej sprawie (zob. *McKay*, cytowane powyżej, § 45).

(b) Zastosowanie zasad do okoliczności omawianej sprawy

50. Trybunał zauważa, że organy sądowe oprócz uzasadnionego podejrzenia skierowanego przeciwko skarżącemu, oparły swoje postanowienia na trzech podstawach, a mianowicie (1) poważny charakter zarzutów przeciwko skarżącemu, (2) surowość kary, której skarżący mógłby zostać poddany, (3) obawa przed utrudnianiem postępowania. Jeżeli chodzi o ostatnią podstawę, to organy sądowe odniosły się do prób zastraszania świadków przez oskarżonych. Organy sądowe odniosły się również do niechętnego czy wręcz utrudniającego stosunku oskarżonych oraz ich obrońców skierowanego do sądu i mającego na celu wydłużenie postępowania. Wreszcie organy sądowe odniosły się do złożoności sprawy związanej z charakterem zarzutów, dużą liczbą oskarżonych oraz obszernością materiału dowodowego do przeanalizowania.

51. Trybunał odnotowuje, iż skarżący był oskarżony o porwanie, napad z bronią w rękę oraz wymuszenia wraz z uszkodzeniem ciała. Przepięstwa te zostały popełnione w ramach zorganizowanej grupy przestępczej. W przypadku oceny przestrzegania art. 5 § 3 Konwencji Trybunał będzie brał pod uwagę fakt, iż sprawa dotyczy członka zorganizowanej grupy przestępczej (zob. *Bqk p. Polsce* nr 7870/04, § 57, z dnia 16 stycznia 2007 r.).

52. Trybunał przyznaje, iż uzasadnione podejrzenie, iż skarżący popełnił poważne przestępstwa mogło początkowo uzasadniać jego aresztowanie. Ponadto Trybunał zgadza się, iż organy sądowe stanęły przed trudnym zadaniem ustalenia wszystkich faktów oraz stopnia odpowiedzialności każdego ze współoskarżonych, którym zarzucano udział w zorganizowanej grupie przestępczej. Trybunał przyznaje również, iż w takich okolicznościach konieczność uzyskania z licznych źródeł obszernego materiału dowodowego,

powiązana z faktem, iż w trakcie śledztwa wykrywano nowych oskarżonych, stanowiła w początkowym etapie procesu istotną i wystarczającą podstawę do pozbawienia wolności skarżącego.

53. Jednakże wraz z upływem czasu te przesłanki w nieunikniony sposób stawały się coraz mniej istotne. Trybunał musi więc ustalić, czy inne przesłanki przedstawione przez organy sądowe były „istotne” i „wystarczające”, aby uzasadniać dalsze pozbawienie wolności skarżącego.

54. Trybunał zauważa, że organy sądowe w dużym stopniu opierały swoje decyzje na prawdopodobieństwie nałożenia wysokiej kary na skarżącego, mając na uwadze poważny charakter popełnionych przez niego przestępstw. Zdaniem organów sądowych, prawdopodobieństwo to wiązało się z domniemaniem, że skarżący utrudniałby postępowanie. W tym względzie Trybunał pragnie przypomnieć, iż surowość grożącej kary jest istotnym elementem przy dokonaniu oceny ryzyka ucieczki lub ponownego popełnienia tego samego przestępstwa. Trybunał przyznaje, iż wobec poważnego charakteru oskarżeń skierowanych przeciwko skarżącemu organy sądowe w uzasadniony sposób mogły uznać, iż takie początkowe ryzyko istnieje. Jednakże Trybunał wielokrotnie stwierdzał, iż poważny charakter zarzutów nie może sam w sobie uzasadniać długich okresów tymczasowego aresztowania (zob. *Ilijkov p. Bułgarii*, nr 33977/96, §§ 80-81, 26 lipca 2001 r.).

55. Ponadto organy sądowe w swoich postanowieniach powoływały się na fakt, iż skarżącemu zarzucano udział w zorganizowanej grupie przestępczej. W tym względzie Trybunał potwierdza, iż istnienie ogólnego ryzyka wynikającego z zorganizowanego charakteru zarzucanej działalności przestępczej skarżącego może być dopuszczalne jako podstawa jego zatrzymania w początkowej fazie postępowania (zob. *Górski p. Polsce*, nr 28904/02, § 58, 4 października 2005 r.) i przy niektórych okolicznościach sprawy również jako podstawa kolejnych przedłużeń tymczasowego aresztowania (zob. *Celejewski*, cytowane powyżej, § 37). Trybunał przyznaje, iż w sprawach dotyczących wielu oskarżonych proces gromadzenia i analizy materiału dowodowego jest bardzo skomplikowanym zadaniem. W takich okolicznościach Trybunał przyznaje również, iż potrzeba zgromadzenia i uzyskania obszernego materiału dowodowego, pochodzącego z różnych źródeł, jak również ustalenia faktów oraz stopnia odpowiedzialności każdego ze współoskarżonych stanowi istotną i wystarczającą podstawę do przedłużania tymczasowego aresztowania podczas całego okresu niezbędnego do zakończenia śledztwa, sporządzenia aktu oskarżenia oraz przesłuchania oskarżonych. Ponadto Trybunał uznaje, iż w sprawach dotyczących zorganizowanych grup przestępczych, ryzyko, że tymczasowo aresztowany w przypadku zwolnienia może wywierać nacisk na świadków lub innych współoskarżonych lub w inny sposób utrudniać postępowanie, jest z uwagi na charakter sprawy często bardzo wysokie.

56. Odnośnie ryzyka wywierania nacisku na świadków Trybunał przyznaje, iż na wstępnym etapie postępowania organy sądowe wydawały się

zakładać, iż takie ryzyko istnieje na tej podstawie, iż skarżący był członkiem zorganizowanej grupy przestępczej. Jednakże kolejne decyzje przedłużające okres tymczasowego aresztowania skarżącego dowiodły, iż ryzyko to nie było bezpodstawne, gdyż świadkowie składając zeznania potwierdzili, iż oskarżeni grozili im (zob. punkt 17 i 18 powyżej). Tak więc Trybunał przyznaje, iż ryzyko zastraszania świadków faktycznie istniało i uzasadniało przedłużanie tymczasowego aresztowania skarżącego w początkowym etapie postępowania.

57. Powyższe rozważania wystarczają Trybunałowi, aby stwierdzić, iż przedstawiane przez sądy podstawy tymczasowego aresztowania skarżącego były „istotne” i „wystarczające” do uzasadnienia całego okresu przebywania skarżącego w areszcie.

58. Pozostaje jednakże do ustalenia, czy organy krajowe wykazały „szczególną staranność” w prowadzeniu postępowania. W tym względzie Trybunał pragnie zauważyć, iż postępowanie było w znacznym stopniu skomplikowane z uwagi na dużą liczbę współoskarżonych, obszerny materiał dowodowy oraz konieczność zastosowania szczególnych środków wymaganych w sprawach dotyczących przestępczości zorganizowanej. Tym niemniej rozprawy w sprawie skarżącego odbywały się regularnie i w krótkich odstępach czasu. Ponadto Trybunał nie może nie uwzględnić faktu, iż współoskarżeni, włączając w to skarżącego (zob. punkt 18 i 19 powyżej) oraz niektórzy obrońcy utrudniali postępowanie i mieli negatywny wpływ na tok procesu. Z tych powodów Trybunał uznaje, że organy krajowe rozpatrywały sprawę skarżącego względnie szybko i sprawnie.

59. Mając na uwadze powyższe, Trybunał stwierdza, iż w sprawie nie nastąpiło naruszenie art. 5 § 3 Konwencji.

Z TYCH PRZYCZYŃ TRYBUNAŁ JEDNOGŁOŚNIE

1. *Uznaje pozostałą część skargi za dopuszczalną;*
2. *Stwierdza, że nie nastąpiło naruszenie art. 5 § 3 Konwencji.*

Sporządzono w języku angielskim i obwieszczone pisemnie 31 maja 2007 r. zgodnie z art. 77 §§ 2 i 3 Regulaminu Trybunału.

T.L. EARLY
Kancelarz

NICHOLAS BRATZA
Przewodniczący